

KÜRESEL ENERJİ POLİTİKALARI ve TÜRKİYE

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

ENERJİ POLİTİK

Başlangıçta dört kişi varmış. Ya da beş. Aşağı yukarı bedeninin ihtiyaçları kadar. Yiyecek için bir çiftçi. Barınak için bir duvarcı. Giyecek için bir dokumacı. Buna ek olarak bir kunduracı, bir de gerekli malzemeleri sağlayacak bir başka işçi. Platon'un cumhuriyeti böyle ilan edilir. Tanrılar yok, kuruluş efsanesi yok. Yalnızca bireyler, ihtiyaçlar ve ihtiyaçları karşılama vasıtaları var. Oysa Aristoteles'e göre; bir şehir ihtiyaçların yoğunlaşması ve üretim araçlarının bölüştürülmesinden ibaret değildir. En baştan beri gerekli olan bir şey daha vardır: **adalet**. Dur duraksız yaratılan ihtiyaçlar ve halkları bu ihtiyaçların üretim-tüketim sarmalında yutan adaletsiz dünya...

“Feodaliteyi başlatan yel değirmeni, kapitalizmi başlatan su değirmeni” demiş Jaques Ranciere. Ve devamında; “ buharın, elektriğin ve demokrasinin güçlerini zincirinden boşandıran ve dizginlerini elinde tutan burjuvazi..

Değirmene su taşıyanlar.. Değirmenin taşları arasında un ufak olanlar..İdeolojinin gölge çemberi etrafında dönen küçük burjuvalar..Ve ayağı toprakta aklı kentte köylüler..

Parlak çeliğin soğuk keskinliği, betonun dolu durgun çizgisi, makinanın dakik çalışması..” diyerek tariflemiş aynı dünyayı.

Yabancı olmadığımız bu dünyada, sınıfları harekete geçiren enerjinin, giyindiği politik elbiseyi değerlendirmek üzere bu gün buradayız.

Yunan siyasal yaşamında siyaset, polise veya devlete ait etkinlikler biçiminde tanımlanmıştır.

Osmanlı'da devlet geleneği için siyaset sözcüğünün "ceza" ve özellikle "ölüm cezası" anlamında kullanıldığı görülmüştür.

Siyaset, Arapça kökenli bir kelime olup; at eğitimi, at talimi anlamına gelmektedir.

İktidar, otorite ve kontrol anahtar sözcüklerinden oluşan bir sac ayağına da benzetilebilir politika.

Bu gün burada, her daim altında har ateş yanan ve spekülasyonlara açık, politikayı konuşurken aslında politikanın kendisini de kapsayan; "bir toplumsal sınıfın davranışlarına yön veren politik, hukusal, bilimsel, felsefi, dinsel, moral, estetik düşünceler bütünü." olarak tariflendirilen ideolojiyi konuşacağız. Bir toplumsal sınıfın, politik, hukuksal ve felsefi alt yapısını ete kemiğe büründürdüğü, uhrevi motiflerle estetize etmeye çalıştığı, içinde insanın pek çok geçtiği ama insanlığın es geçildiği bir ideolojiyi enerji politikaları özelinde tartışmak üzere perde açacağız.

Şimdiden hepinize iyi seyirler....

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

Global Willage, Global Pillage

Küresel enerji politikalarını işlerken kaçınılmaz olarak egemen ideoloji temelinde oluşturulan politikaları ele almak gerekecektir. Emperyalist-kapitalist sistemin kendi içindeki çatışmaları bir yana üzerinde mutabakat sağladığı piyasa kurgusu çerçevesinde enerji politikaları şu ya da bu şekilde bir mesafe kat etmiştir. Her şeyden önce sermayenin kesintisiz birikimi esas alınmakta ve bunun için tüketimin sürekliliği adına her yol mubah kılınmaktadır.

Günün sihirli sözcüğü sürdürülebilir kalkınma adı altında , kaynaklar, iklim değişikliği pahasına (hem de ekolojik argümanları içerir bir yüzsüzlükle) sınırsız ve sorumsuz bir şekilde tüketilmektedir.

Burada, sevgi ve özlemle andığımız Türkel Minibaş Hocamızın şu ifadelerine değinmeden geçemeyeceğim,

“ 1960’ların ortalarından itibaren verimlilikle birlikte karların artış hızındaki düşme netleşmeye başlamıştır. Sermaye birikiminin daralması anlamına gelen bu gelişmeyle birlikte kapitalist sistem yüzyılın en uzun süreli kriz dalgasına girmiştir. Krizin çekirdeğinde sermaye birikimi yetersizliği yattığından, krizin aşılması **sermayenin özgürleşmesini; yani en çabuk ve en kolay nemalanacağı alana girip çıkabilme olanaklarının yaratılmasını; yani küreselleşmesini** gündeme getirmiştir.

Böylelikle sermaye, ulus ötesi nitelik kazanmıştır. Bu nedenle de yatırım ve üretim kararlarında geçmişe göre daha kısa dönemli rasyonellik peşindedir. Geleceği yok varsayan bu rasyonellik, kaynakların sömürülmesini ülke ve kıta ölçeğinden dünya ölçeğinde sömürüye taşımıştır. Gelecek kuşakların geleceğinin sermayenin bugünkü krizini aşmak için kullanılması anlamına gelen bu gelişme “sürdürülebilir kalkınma” tartışmasını gündeme getirmiştir.”

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

Enerji Politikalarının oluşumundaki faktörler

Küresel enerji politikaları belirlenir ve stratejiler çizilirken pek çok faktör dikkate alınmaktadır. Bunlar genellikle iç ve dış faktörler olarak sınıflandırılır ve bunların içerisinde iktisadi, siyasi, sosyal faktörler başat konumdadır. Bunlara ek olarak, güvenlik, coğrafi konum, emperyal algılar, karşı politikalar, teknolojik gelişmeler, iklim değişikliği, siyasal ve ekonomik krizler, bölgesel çatışmalar, işgaller vb yer alır.

Enerji politik, sanayiden, tarıma, ulaşımdan, iletişime, sağlığa ve uluslararası ilişkilere kadar hemen her alanı etkiler. Ve yine şu ya da bu biçimde bu alanlardan etkilenir.

Enerji –politik strateji, durağan olmayıp zamana ve koşullara bağlı olarak sürekli değişiklikler içerir. Ancak temel unsurlar kolay kolay değişikliğe uğramazlar. Anılan değişikliklerin gerçekleştirilmesi için deyim yerindeyse havayı sürekli köklayan, müdahale argümanları sağlayan ya da alt yapı oluşturan kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur. (Uluslararası Enerji Ajansı/ IEA, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı / IAEA, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü / OECD, Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı / AGİT ve NATO gibi..)
Belirlemelerde bu kuruluşların öngörülleri ve raporları dikkate alınır.
Ayrıca, uygulama aşamasında da sistem bu araç kurumlara gereklilik duyar.

Piyasaların işleyişi üzerine ortak iş kotarabilme yeteneğine sahip kapitalist sistemde, iş kaynaklardan yaralanmaya gelince kıyamet kopmaktadır.

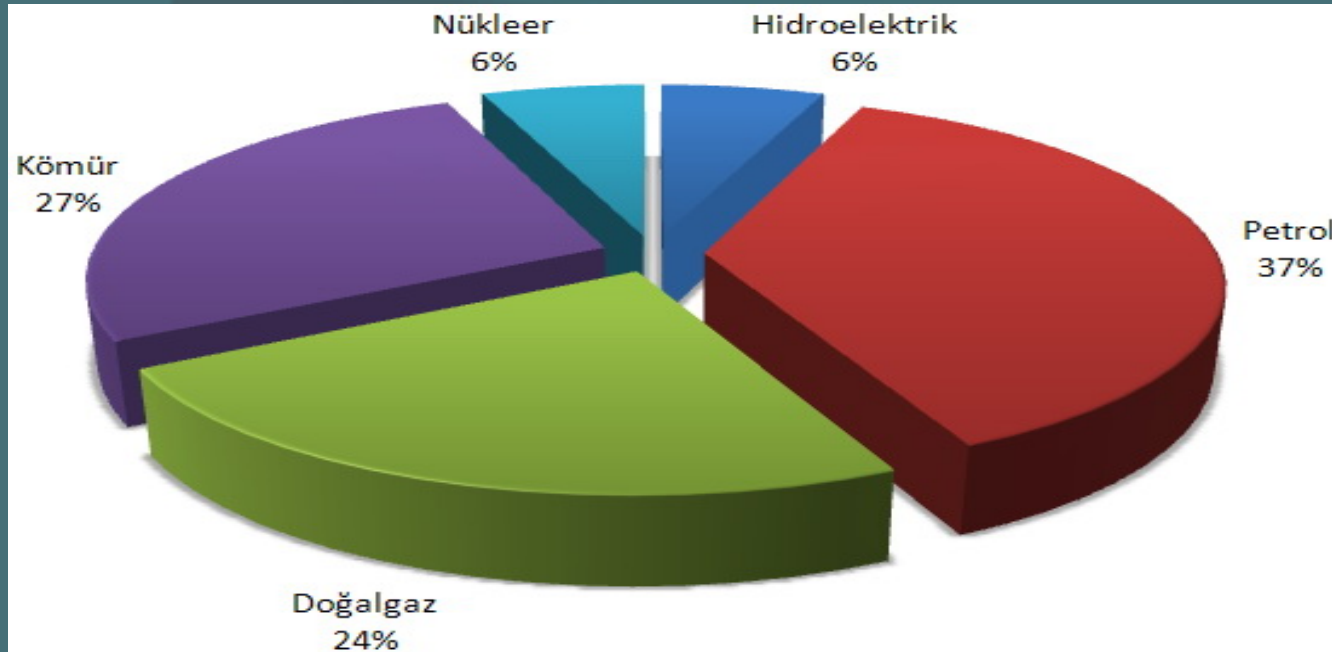
Burada devreye karşı politikalar girer, gerekirse taşeronlar kullanılır, daha da ötesi silahlar çekilir. Bu silahlar her zaman bildiğimiz türden konvansiyonel ateşli silahlar olamayabilir.

Jeopolitik konum, boru hatları, teknolojik üstünlük, finansal güç vb. yeri geldiğinde silah olarak kullanılmaktadır.

Küresel enerji politikalarında bu saldırgan durum, ülkelerin ulusal enerji politikalarını öncelikleri arasına almalarına neden olmaktadır.

Küresel enerji politikaları bağlamında bu saldırgan tutumun altında öncelikle enerji kaynaklarının sınırsız ve sorumsuz tüketimi ile kıt ve kıymetli olması yatmaktadır.

Grafikte 2009 yılı itibariyle dünya birincil enerji tüketimi kaynaklar bazında görülmektedir

Grafikten de görüleceği üzere petrol hala tüketimde ilk sırayı almakta olup onu sırasıyla, kömür ve doğalgaz izlemektedir.

Dünya toplam petrol talebindeki artış eğilimine rağmen doksanlı yıllara göre petrolün birincil enerji kaynakları içindeki kullanım oranı düşmektedir. Bunun nedeni, elektrik üretiminde petrolün yerini kömür, doğalgaz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının almış olmasıdır. Yine ısınmada doğalgazın petrolün yerini alması bir başka nedendir. Ancak süreklilik arz eden bu düşüşe rağmen, dünya enerji ihtiyacının üçte birinin hala petrole karşılandığı bir gerçektir.

Şimdi; bu tüketimin hangi aktörlerce gerçekleştirildiğine bir bakalım.

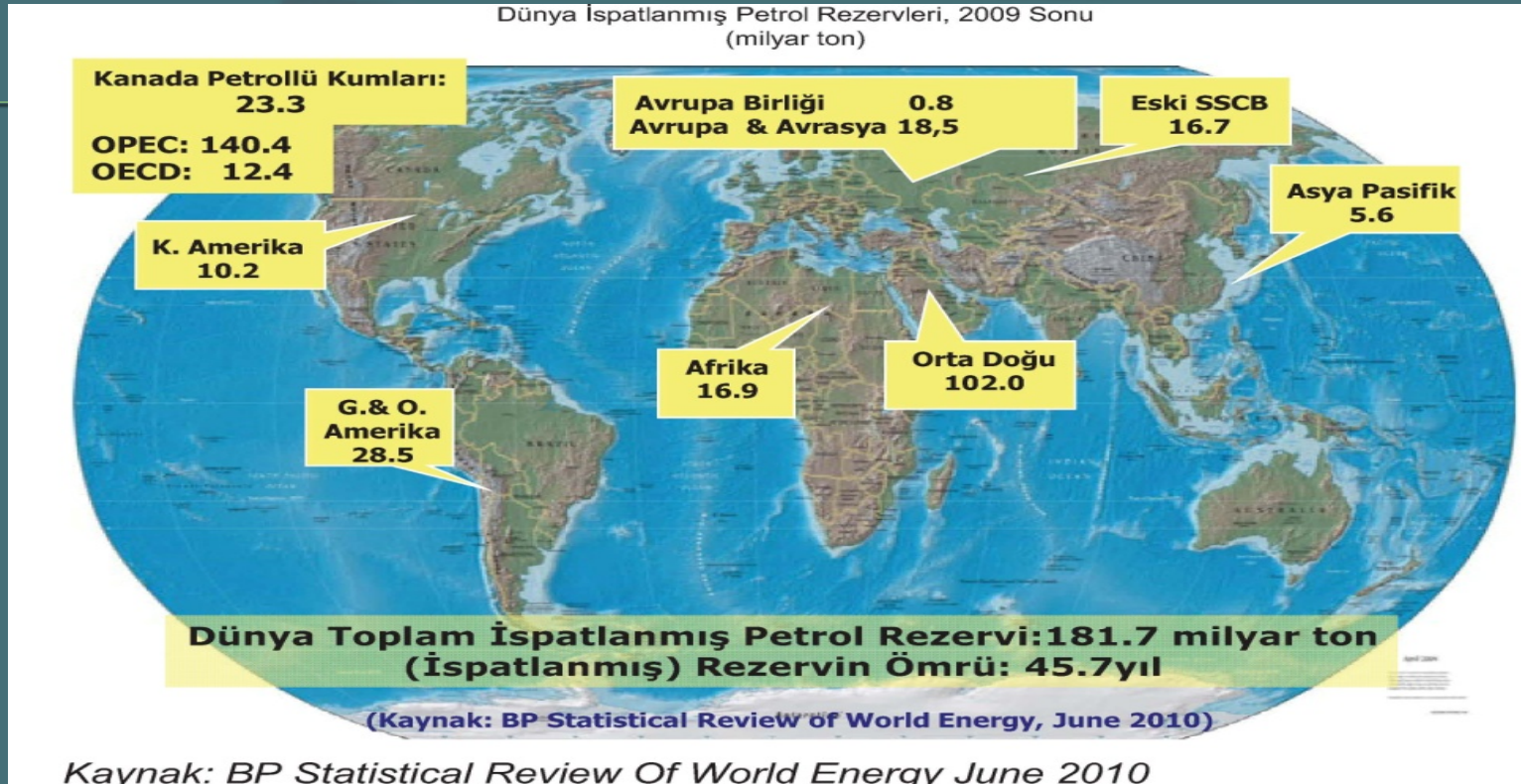
Kaçınılmaz olarak bu tüketimde aslan payını nüfus yoğun- kapitalist ülkeler almaktadır. Örneğin arz edilen dünya petrolünün neredeyse dörtte birini ABD tek başına tüketmektedir. Dünya birincil enerji tüketiminde ilk sıralarda yer alanlar sırasıyla; ABD (% 19,5), Çin (%19,5), AB (% 15) , Rusya (% 5,7), Hindistan (%4,2), Japonya (% 4,2), Kanada (% 2,9) ve Brezilya (% 2).

Kaynak bazında birkaç rakam vermek gerekirse; dünya petrol arzının % 22.1'ini ABD, %17,6'sını AB, %10,6'sını Çin, %5,1'ini Japonya, %3,7'sini Hindistan ve %3,4'ünü Rusya tüketmektedir. Benzer bir şekilde dünya doğalgaz arzının %22.1'ini ABD, %15,6'sının AB, %13,2'sini Rusya, %4,5'ini İran, %3,2'sini Kanada, %3'ünü Çin ve %3'ünü Japonya tüketmektedir.

Görüldüğü gibi arz edilen dünya petrollerinin % 63.5'ini ve dünya doğalgazının %64,6'sını adı geçen 6-7 ülkeler tüketmektedir.

2011 yılı itibariyle dünya günlük ham petrol talebi 90 milyon varili bulmuştur. Doğalgaz talebi ise, ortalama 8'21 milyar m.³ tür. Burada akla gelen ilk soru şu olsa gerek;

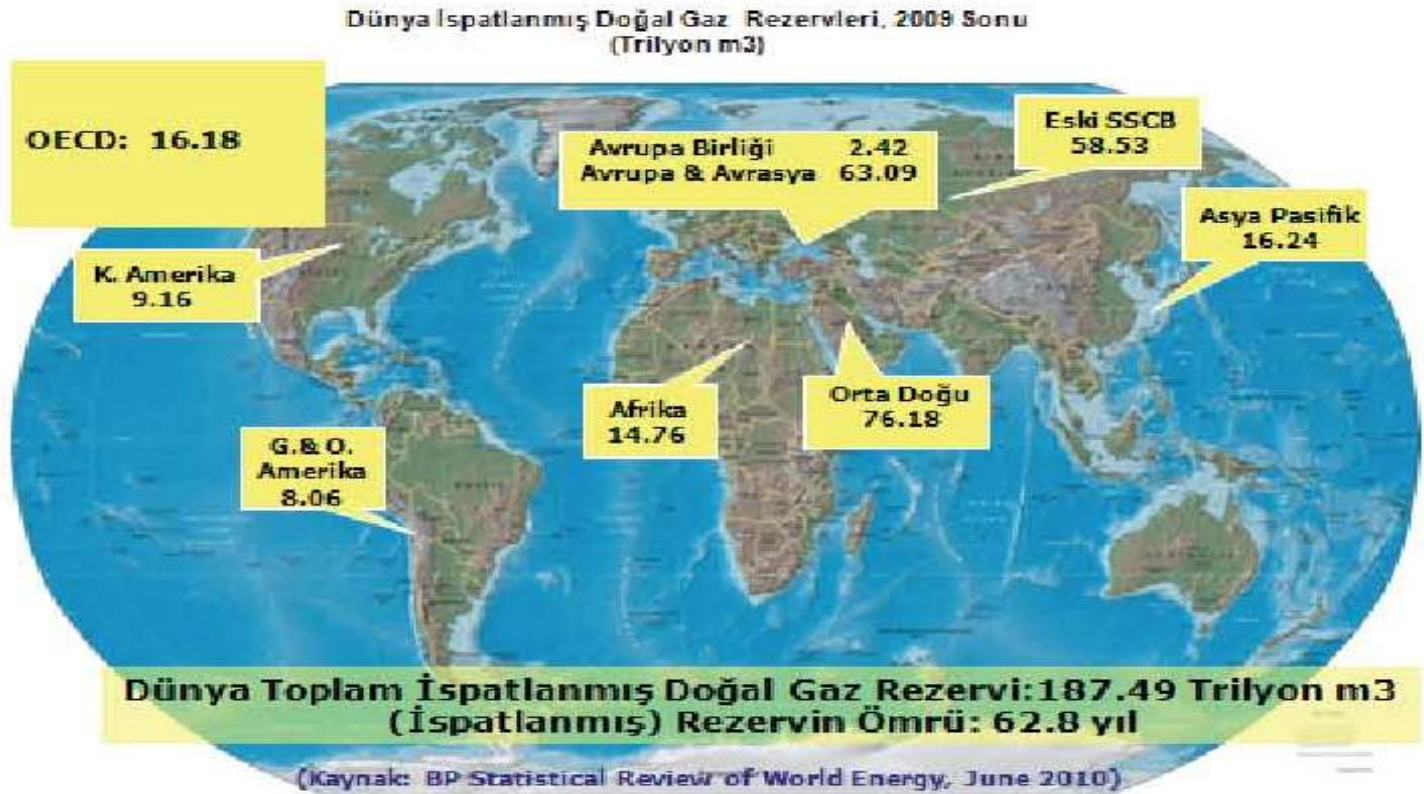
Nereden geliyor bu değirmenin suyu?

Yaklaşık; 1,2 trilyon varil..

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

Yine doğalgaza ilişkin bu grafikte de kanıtlanmış rezervlerin bölgeleri, miktarları ve rezerv ömrü görülmektedir.

Kaynak: BP Statistical Review Of World Energy June 2010

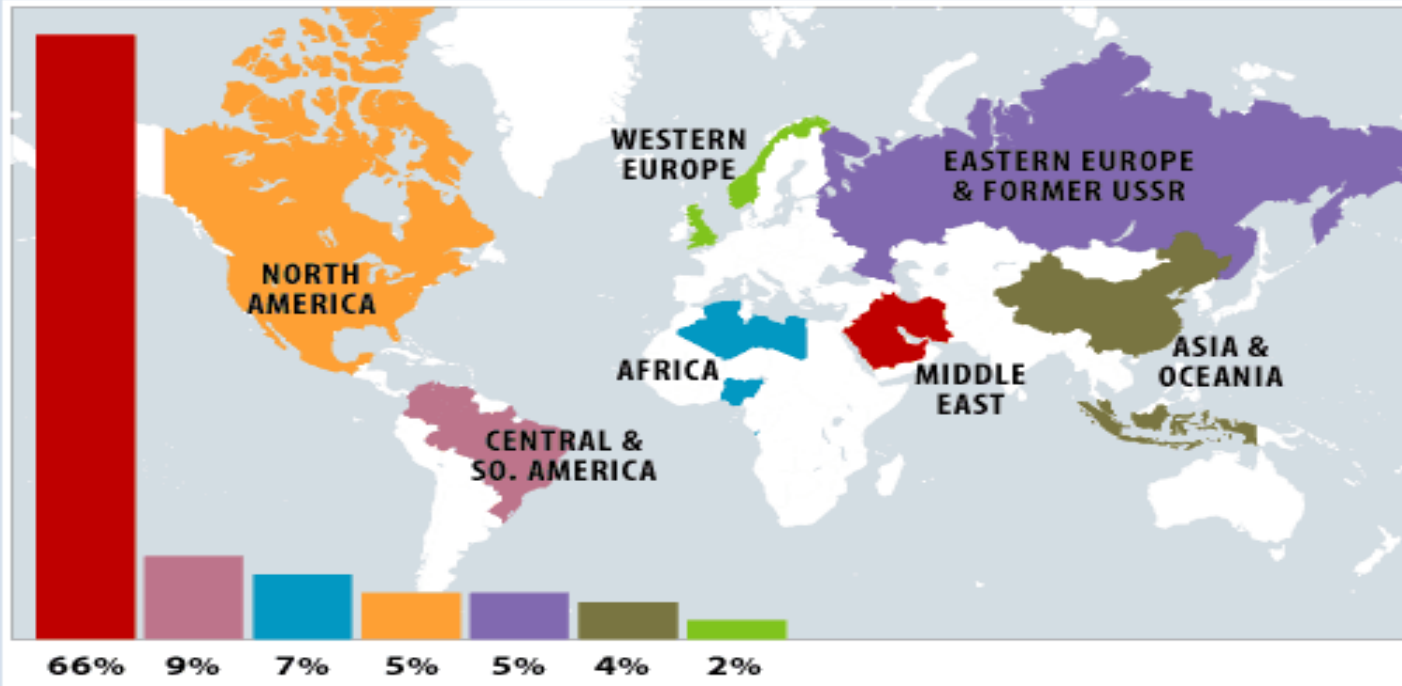
M.Ö. 2000 yıllarında naptu (alev alan) olarak bilinen petrolün, Ortadoğu Nubyan oluşumu uzantısının bir arada olduğu, dünyanın ender enerji zenginliklerine sahip bir bölgede beklenen, şüphesiz refah ve huzur olmalıydı?

Oysa, yıllar önce, “Bir damla petrol bir damla kandan değerlidir.” diyen Winston Churchill ve “Petrol siyah altın değil, şeytanın dışkısıdır” diyen OPEC’in kurucularından, zamanın Venezüella Petrol Bakanı Perez Alfonso, yaşanan ve yaşanacak acıların işaretini vermekteydiler.

Huzur ve refah yerine, kan, gözyaşı ve acı getiren bu zenginlikler, finans-kapital zorbanın bala üşüşen sinekler gibi Bölgeye üşüşmesine neden olmuştur.

Sözünü ettiğimiz (bir kısmı işgal edilmiş, bir kısmı işgal tehditi altında olan),Bölge aşağıdaki grafikte yer alan kırmızı ve mavi bölgedir ki dünya petrol rezervlerinin %73'ünü oluşturur.

Dünya Petrol Rezervleri Bölgesel Dağılımı

Bu bölge salt petrol rezervlerinin %73'üne sahip olduğu için değil aynı zamanda dünyanın en kaliteli ve üretim maliyetleri en düşük petrolüne sahip olduğu için de önemlidir. Aynı bölge, doğalgaz rezervleri açısından yabana atılamayacak kapasitededir. Dünya fosil enerji kaynaklarının neredeyse dörtte üçünü tüketmekte olan G-8 ülkeleri ve Çin için bölge kaçınılmaz olarak bir cazibe merkezi haline gelmiştir. Hal böyle olunca, diktatörlerin kol gezdiği, soykırımların olağan hale geldiği, açlık ve yoksulluk içinde kıvranan Afrika için akla gelmeyen “demokrasi götürme” söylemi enerji cazibe bölgesine gelince hiç akıldan çıkmamaktadır. Dolayısıyla, petrol ve gaz rezervlerinin yoğun olduğu bölgelerde bu kaynaklara ilk elden ulaşabilmek, bu fosil enerji kaynaklarının naklinde güvenliği sağlamak, rakiplerin bu kaynaklara ulaşmasını zorlaştırmak finans-kapital zorba için enerji politiğin ana konularıdır.

Enerji Kaynakları Üzerinde Hakimiyet Kurma

Enerji kaynaklarına ilk elden sahip olmak 20.yüzyıl başlarında kaynak ülkelerin gerekli teknolojik bilgiye ve pazarlama yeteneğine sahip olmamalarından dolayı daha kolaydı.

OPEC kurulduğunda, hemen bütün petrol üreticisi ülkelerde, petrol kaynakları, Batı teknolojisi gereği, Batılı ve bilhassa Amerikan petrol şirketlerince işletilmekteydi. 1970'den itibaren, hemen bütün Orta Doğu ülkelerinde, petrol şirketlerine el koyma eğilimi başladı. 1969'da Libya'da darbe sonucu millileştirme gerçekleştirildi. Irak, 1972'de Iraq Petroleum Company'yi tamamen millileştirdi. İran da 1973'de hemen hemen aynı şeyi yaptı ve petrol şirketlerini sadece bir idareci haline getirerek, üretimi tamamen İran Milli Şirketi'nin (INOC) eline verdi. Diğer Arap ülkeleri ve bilhassa Basra Körfezi ülkeleri de, yabancı şirketlerdeki hisselerini arttırdılar.

Karteller bu tür girişimlerin bir kısmını içerden darbelerle (İran'da Musaddık'ın devrilmesi gibi..) bertaraf etme yoluna gitse de sonuçta geri atım atmamak zorunda kalmışlardı.

Ancak süreç içerisinde kaynak ülkelerde yeni müttefikler bulmakta gecikmediler. Bir dönem kendileri için sıkıntı yaratan OPEC'i bir şekilde etkisiz hale getirdiler. OPEC için amiral gemisi konumunda olan, dünyanın en büyük ihracatçısı, OPEC'in salıncak üreticisi Suudi Arabistan üzerinde kesin bir hegemonya oluşturdular. Kuveyt'i Saddam'ın elinden kurtarıp kanatları altına aldılar. Katar, BAE'ni de buna kattılar. Ardından Irak'ı işgal ettiler. Nijerya zaten çantada keklikti. Libya ile son noktayı koydular.

12 OPEC ülkesi içerisinde İran ve Venezuela dışında kendileri için sorun yaratacak bir ülke kalmamıştı. Ancak her şeye rağmen İran hala büyük bir kaynaktı ve ele geçirilmeliydi. Bugün plan İran üzerine yapılmaktadır.

Enerji Güvenliği

Enerji kaynaklarının çıkış noktalarında ilk elden hakimiyet girişimleri enerji politiğin sadece bir ayağıdır.

İkinci ayak enerji yollarının güvenliğidir. Bu gün dünya petrolleri büyük oranda (%60) deniz yoluyla taşınmaktadır. Doğalgazda ise bu taşımacılık, % 75 ile boru hatları üzerinden yapılmaktadır. Sıvılaştırılmış doğalgazın deniz yoluyla taşınması petrole göre yedi kat daha maliyetlidir. Hal böyle olunca petrolde denizyolları- özellikle boğazlar- önem kazanırken, gazda boru hatlarının güzergahı ön plana çıkmaktadır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi dünya petrollerinin büyük bölümü Ortadoğu'dan çıkarılmaktadır. Ve bu petrolerin büyük bir kısmı da Basra körfezi çıkışlıdır. 2020'li yıllarda tüm dünya petrol ihracatının üçte birinden fazlası Hürmüz Boğazından geçirilerek yapılacaktır. Bu körfezin üzerindeki hakimiyet, çıkış yolunun güvenliğini sağlayacaktır. Bunun için de her halükarda İran'ın Basra Körfezindeki baskısı yok edilmeliydi.

Enerji Güvenliği

ABD ilk kez ikinci dünya savaşında körfeze ilişkin senaryolar hazırlamış ve girişimlerde bulunmuştur. 23 Ocak 1980 tarihinde Carter Doktrini ile ABD Körfezde kendi ulusal çıkarlarını savunmak için askeri güç kullanabileceğini açıklamıştır. Bu Doktrinin hedefini, Carter, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesinin Ortadoğu petrollerinin serbest dolaşımı için tehdit olarak algılanması ve caydırıcılık olarak açıklamıştır. Ortadoğu petrollerinin taşıma yollarının güvenliği için Afgan-Pakistan hattı önemini o günden, bu güne hiç yitirmemiştir.

Benzer bir durum doğalgaz boru hatları için geçerlidir. Hatların yoğunlaştığı Asya-Avrupa bölgesinde özellikle Rusya'nın kesin üstünlüğü mevcuttur. Federasyon  lkeleri ile yapılan anlaşmalar, NABUCCO gibi kendine alternatif olabilecek hatları kadük hale getirmesi bunun kanıtıdır.

Küresel Enerji Politikaları içinde NATO'nun Yeri..

Kapitalizmin içine girdiği süregelen kriz dönemi uzadıkça, ikna yöntemleri de değişmektedir. Geline son nokta; " Ya benimsin ya da kara toprağın." anlayışına denk düşmektedir. Artık kartlar açık oynanmaktadır.

2006 yılında NATO'nun Riga Zirvesi'nde açıklanan deklarasyonunda yer alan "Bizler enerji altyapılarına yönelik riskleri değerlendirecek ve enerji altyapısı güvenliğini geliştirecek koordine ve uluslararası çabaları destekliyoruz. Bu bağlamda daimi Konseyimizi, enerji güvenliği alanındaki en acil riskleri istişare etmesi ve NATO'nun katkı sağlayabileceği alanları belirlemesi için yönlendirmiş bulunuyoruz." ifadesi, enerji güvenliğinin artık İttifak'ın temel konularından biri haline geldiğinin açık bir göstergesi olmuştur.

2008 Bükreş Zirvesi'nde ise Konsey, Riga'da kendisine verilen görevi tamamlamış ve NATO'nun enerji güvenliği bağlamında dâhil olacağı alanları belirlemiştir Bu belgede ayrıca "İttifakın enerji güvenliği alanındaki acil riskler hususunda istişare etmeye devam edeceği" vurgulanmış, 2009 yılındaki zirvede sunulmak üzere NATO'nun enerji güvenliği alanında nasıl bir ilerleme kaydettiğine dair geniş kapsamlı bir raporun hazırlanması istenmiştir.

NATO'nun Yeni Güvenlik Sorunları Dairesi Enerji Güvenliği Bölümü Başkanı Michael Rühle , NATO'nun enerji güvenliği konusundaki ilgisinin nedenlerini ve bu ilginin ne gibi bir fark yaratabileceğini anlatıyor:

“ Son yıllarda bazı gelişmeler enerji güvenliğini uluslararası güvenlik tartışmalarında önemli bir konu haline getirmiştir. Örneğin, Avrupa'nın petrol ve gazla olan bağımlılığının giderek artması, Çin ve Hindistan gibi güçlenen toplumların giderek artan enerji ihtiyaçları; fosil yakıtların bu yüzyılın ortasından itibaren tükeneyeceği yönündeki beklentiler; iklim değişikliği konusundaki yoğun tartışmalar; ve birçok ulusun sivil nükleer enerji konusuna yeniden ilgi duymaya başlaması.

Enerji üreten bir çok ülkedeki politik istikrarsızlık, ve hatta bu ülkelerin bazılarının enerji kaynaklarını siyasi bir silah olarak kullanmaya teşebbüs etmeleri gibi faktörler de bu konuda etkili olmuştur.

900 milyonun üstünde insana koruma sağlayan, benzeri olmayan bir ortak ülkeler ağına sahip bir ittifak olarak NATO'nun enerji güvenliği konusunda oynayacağı meşru bir rolü vardır.

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

Son yıllarda NATO enerji güvenliği konusunda kendi belirgin yeteneklerine gayet uygun düşen bir “müktesebat” geliştirmiştir. Bu müktesebatın üç temel dayanağı vardır.

Bunlardan birincisi Müttefiklerin kendi aralarında, ortaklarla ve özel sektörle diyalog ve enformasyon ve istihbarat paylaşımıdır. . Temel odak noktası özellikle enerji üreten ülkelerde ve transit geçiş ülkelerindeki kritik enerji alt yapısı; enerji nakil yollarının güvenliği; ve terörist tehditleri ile ilgili analizlerdir

İkinci temel dayanak istikrarın planlanmasıdır. Bu da öncelikle NATO’nun geniş stratejik ortamındaki reform süreçlerini şekillendirmek demektir. Burada odak noktası Avrupa, Kafkaslar, Orta Asya, Orta Doğu ve Körfez bölgesindeki ortak ülkelerle siyasi diyalog ve askeri işbirliğidir. Bu grup, enerji üreten ülkeleri, enerji transit geçiş ülkeleri ve tüketicileri içermektedir.

Üçüncü dayanak ise kritik enerji alt yapısının korunmasıdır

Yeni Stratejik Kavram’ın yeni tehditlere bütünsel bakış açısı enerji güvenliğinin meşru bir İttifak konusu haline gelmesinin ilk adımıdır

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

Çok Uluslu Şirketlerin Askeri Gücü : NATO.

NATO adına Rühle bu konuda çok açık;

“ NATO enerji şirketlerinin görüş açılarını ve **ihtiyaçlarını** daha iyi anlayabilmek için özel enerji sektörü ile birkaç yıl önce başlattığı diyalogu da genişletmelidir. Diğer örgütler ve özel sektörle sürdürülecek bu diyalogun temel odak noktası kritik enerji alt yapısının korunması olacaktır—bu da NATO’nun tartışılmaz bir uzmanlık sahibi olduğu, birçok ortak ülkenin NATO ile daha yakın işbirliği yapmak istediği bir alandır.”

Son olarak, modern sanayi toplumları ve özellikle enerji tasarrufu teknolojileri için büyük önemi olan “nadir toprak elementleri” konusundaki yeni tartışmalar enerji güvenliğinin sadece petrol ve gaz arzının kesintiye uğramasını engellemek şeklinde algılanmaması gerektiğinin kanıtıdır. ”

Hal böyle iken bu ülkenin gençleri, Somali açıklarında korsanlara karşı giriştiği operasyonlarda kim için, hangi kartellerin petrol tankerlerini korumak adına canlarını tehlikeye atıyorlar?

Neden; “NATO’ya Hayır!” demek bu ülkede suç oluyor?

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

Böyle bir saçmalık olur mu yahu, NATO'nun ne işi var Libya'da ?

NATO'nun yeni konsept çerçevesinde üsleneceği üç temel görevden biri; Müşterek Güvenlik (Cooperative Security) alt başlığı ile ifade edilmektedir. Buna göre ittifak üyeleri sınırları dışında politik ve güvenlikle ilgili gelişmelerden etkilenmeleri hususu ortaya çıkınca, uluslar arası güvenliği sağlamak için ilgili ülke veya uluslar arası kurumlarla işbirliği içinde aktif bir rol alabilir. Konseptte giriş paragrafında ise; NATO bu faaliyetlerde bulunurkenözellikle, Birleşmiş Milletler ve AB ile yakın bir çalışma içinde bulunmayı taahhüt eder . İşte NATO bu gerekçelerden hareketle Libya'da BM ile koordineli olarak görev icra edebiliyor.. Ancak, Libya'da olan hadiseler NATO için güvenlik boyutunda herhangi bir tehdit oluşturmakta mıdır? sorusuna gelince, yanıt hazırdır; " Evet, çünkü Libya mevcut petrol ihracatının büyük bir kısmını başta İtalya ve Fransa olmak üzere AB ülkelerine yapmaktadır. Bu kaynaktaki uzun süreli kesinti Avrupa ekonomisine ciddi zararlar verecektir."

Libya ne ildir nede son olacaktır. NATO geçmişte de enerji konusunda tetiēe dokunmaktan kaçınmamıştır.

Enerji kaynaklarının birçok defa askeri çatışmaların önemli bir nedenini teşkil etmiş olmasına dair kayda deēer örneklerin var olması, üzerinde en çok durulan gerekçelerden biridir. İran – Irak Savaşı sırasında oēu NATO yesi olan ülkeler koalisyonunun petrol arzını güvence altında almak maksadıyla

Earnest Will adlı bir askeri operasyona katılmaları, bu operasyon sırasında İran birlikleriyle savaşmaları ve nakliye rotalarına mayın döşeyen İran gemilerini ele geçirmeleri en bariz örneklerden biri olarak sıkça dile getirilir.

Askeri müdahalelerde ye ülkelerden birinin başvurusu bile yeterli olabilecektir. Rusya'nın 2006 yılının Ocak ayında Ukrayna'ya gaz akışını kesmesi ve birçok Avrupa ülkesinin bu durumdan etkilenmesiyle konu tekrar gündeme taşınmıştır. Burada Polonya NATO'ya ye ülkelerin tıpkı askeri bir kriz durumunda olduēu gibi enerji krizi durumlarında da birbirlerine destek olmayı taahhüt etmelerini önermiştir. Amerikalı Senatör Richard Lugar'da buna destek vermiş ve enerji gvenliēi konusunun NATO'nun 5. maddesi kapsamında bir taahhüt olması gerektiēini ileri sürmüştür.

Enerji Politik Uygulamalarda NATO Tek Basamak mı?

Polonya'nın Rusya ile ilgili taleplerine rağmen, hem Rusya'nın dünyadaki en büyük kömür, gaz, ve uranyum rezervlerine sahip olması ve petrol rezervleri konusunda dünyada 7. sırada yer alması, yani görünür bir güç olması, hem de AB'nin bu ülkeye olan enerji bağımlılığı, NATO'nun temkinli davranmasına neden olmuştur. Bu konuda kapitalist ideologların görüşü; “ NATO'nun temkinli davranışının nedeni enerji güvenliği konusunun AB'den Uluslararası Enerji Ajansına, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'ndan (OECD) özel sektöre kadar çok sayıda oyuncu tarafından zaten ele alınmış olmasıdır. NATO'nun oynayacağı rol bu nedenle ancak tamamlayıcı bir rol olabilir—sürece öncülük etmekten çok değer katacak bir rol. “ biçimindedir.

Burada çok açık bir kabullenme var. Evet NATO bir basamaktır, ancak Uluslararası Enerji Ajansı, OECD gibi başka basamaklarda mevcuttur.

Bu konuda Uluslar arası Enerji Ajansı'na “Enerji NATO”su denmesi es geçilecek bir benzetme olmasa gerek.

Bu konuda NATO basamak kardeşliğini çoktan beyan etmiştir; “Enerji güvenliği konusunda daha sistemli bir NATO yaklaşımı oluşturmanın üçüncü adımı, AB, **Uluslararası Enerji Ajansı**, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve **Enerji Şartı Anlaşması** gibi diğer örgütlerle sürdürülebilir bir diyalogdan oluşmaktadır

Enerji Politik içinde önemli bir başlık: Fiyatlar, tehlike mi, Fırsat mı?

Enerji - politik strateji belirlemelerinde en çok tartışılan başlık “Fiyatlar”dır. Gelecek senaryolarında en belirsiz ve en problemlili bölüm bu bölüm olarak kabul edilir. Her kapitalistin Kabesi , “rekabet” tir. Ancak, rekabet denen o yaldızlı sözcüğü kazıdığınızda altından her daim tekelleşme çıkmaktadır. Kapitalizmin bu içsel olgusunu yadsıyıp, piyasanın sihirli elinin belirleyici olacağına kendisini inandırmış olan kapitalizmin izdeşleri argo deyimle hep çuvallamışlardır.

2003 Yılı 4.Enerji Sempozyumunda enerji sektöründe önemli bir bürokratin konuşmasından; “ Yani Rusya ile Amerika arasındaki ilişkiler petrol fiyatlarının 22 ila 25 dolar arasında kalmasını sağlamaya yönelik ilişkiler. Suudi arabistan’ın kontrolü de o yüzden çok önemli. Ben de sayın xxx’e katılıyorum, petrol fiyatlarının ılımlı gideceğini tahmin ediyorum. O ılımlılıktan kastım da 22 dolar civarında ki hepimizin bildiği gibi dünyadaki en pahalı sahadaki üretim maliyetini karşılayacak düzeyde yüksek kalmak mecburiyetinde.”

Aynı yıl, aynı Sempozyumda yer alan bir başka değerli enerji uzmanının konu üzerine söylemi;

“Sayın Başkan çok özür dilerim, bir de çok merak eden var bu petrol fiyatlarını. Kendi projeksiyonumu söylemezsem kendimi iyi hissetmeyeceğim. Bu rakam 16 doların altına düşmeyecektir konusunda zzz’ye katılıyorum ama benim sınırim daha aşağıda; 12 dolar. 116 yıllık petrol fiyat ortalaması, reel bu günkü fiyatlarla 15 dolardır. Konuşmamın başında söylediğim o petrolün hangi anlamda ve nasıl yok olacağı. Tükenmeyecek, ama herhangi bir fiyattan artık fazla pahalı olmaya başladığından önce her fiyattan kullanımı ekonomik olmaktan çıkacak petrolün. Ne zaman? 75 yıl. Gelin beraber toto oynayalım.”
İki yıl sonra yapılan 5. enerji sempozyumunda petrol fiyatları 70 dolara ulaşmıştı.

Dünya petrol piyasasında arz-talebi ve dolayısıyla fiyat oluşumunu önemli ölçüde etkileyen çok sayıda kuruluş ve faktör vardır.

OPEC (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü)

OPEC Dışı Büyük Üreticiler (Rusya Federasyonu, Meksika, Norveç,...)

OECD/Uluslararası Enerji Ajansı (IEA)

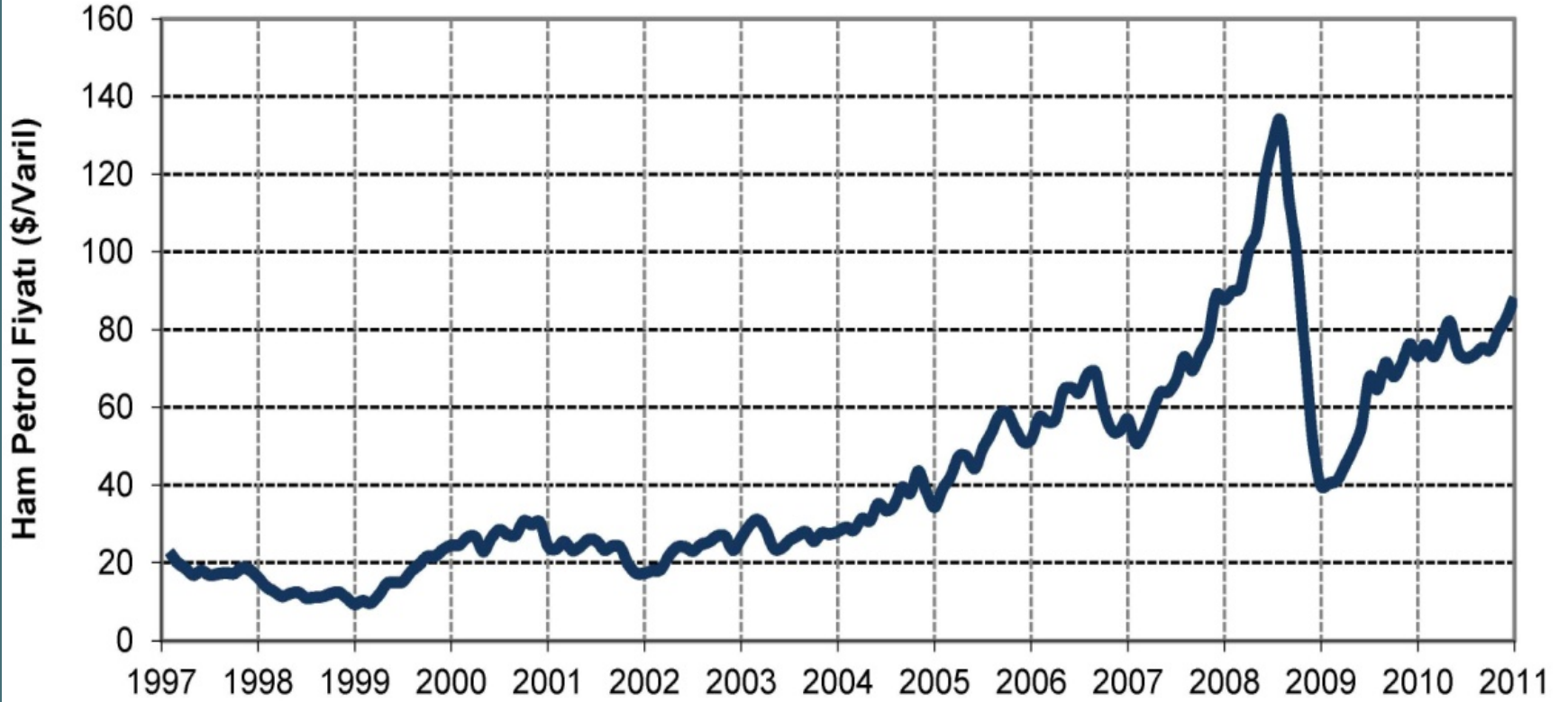
ABD (OECD içinde de olmasına karşın, tek başına da hareket edebilen, belirleyici olan bir ülke niteliğinde)

Büyük Petrol Şirketleri (Exxon-Mobil, BP-Amoco-ARCO, Shell, Aramco, Lukoil, ENİ, ...)

Uluslararası Borsalar (New York Merchantile Exchange, vb.)

enerji konusundaki Uluslararası yayınlar, düşünce Kuruluşlar vb...

Bu kuruluşlar bazen kendi aralarında uzlaşarak ancak çoğunlukla, kendi çıkarları doğrultusunda diğerleriyle çatışarak, petrol arz ve talebi üzerinde baskı kurarak fiyatlara yön vermeye çalışmaktadırlar.

Kaynak: http://tonto.eia.doe.gov/dnav/pet/xls/pet_pri_wco_k_w.xls, Şubat 2011

27.10.2011 NEW YORK/AMSTERDAM - Amerikalı petrol şirketi Exxon Mobil, üçüncü çeyrekteki karını geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 41 artırarak 10,33 milyar dolar (hisse başına 2,13 dolar) kar etti. Hollanda-İngiliz ortaklığı Shell ise üçüncü çeyrekteki karını geçen yılın aynı dönemine göre ikiye katlayarak 6,98 milyar dolar kar etti. Söz konusu çeyrekte gelirleri de geçen yıl aynı çeyreğe göre yüzde 32 artarak 125,3 milyar dolar olan Exxon Mobil'in, üçüncü çeyrekte petrol üretimi yüzde 7 düşüşle günlük 2,25 milyon varil ve doğal gaz üretimi de yüzde 3 azalışla günlük 135 bin metreküp olarak gerçekleşti. Shell'in üçüncü çeyrekte petrol üretimi ise yüzde 1,6 düşüşle günlük 3,01 milyon varil oldu.

Küresel petrol fiyatları, üçüncü çeyrekte geçen yıl aynı çeyreğe göre yüzde 48 arttı.

Exxon' un siyasi hareketler komitesi ve exxon-mobil çalışanları, 1990-2004 yılları arasında federal adaylara ve siyasi partilere -250 bin doları başkanın 2004 açılış ödeneğine olmak üzere- 8.3 milyon dolar kampanya yardımı yaptı

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

TÜRKİYE

Akit Gazetesinden; “ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız Gazetemiz Ankara Temsilcisi Yener Dönmez’e çok önemli açıklamalarda bulundu. Bakan Yıldız, Ortadoğu ülkelerinde savaş ve çatışmanın eksik olmamasının nedeni Dönmez’e açıkladı; “ Dünya enerjisinin yüzde 50’sinin bu bölgede bulunması. Biz enerji kalemimizi barışın bir gerekçesi olarak kullanmaya çalışıyoruz. Ama bunu savaş gerekçesi sayanların da olduğunu biliyoruz. Başkalarının niyeti ne kadar önemliyse bizim duruşumuzun da o kadar önemli olduğunun bilinmesi lazım. Bizim duruşumuz çok önemli. Biz enerjinin bir barış gerekçesi ve refah seviyesinin yükseltilmesi için kullanılması gerektiğine inanıyoruz.

ABD ve Avrupa, Afrika ve Ortadoğu’nun enerjisini yıllarca sömürdü.Bunun insanlığa mutluluk ve huzur getirmediği anlaşıyor. Ancak halen Suriye ve Libya gibi ülkeler üzerinden sömürme duygusunun sürdüğünü görüyoruz.”

TÜRKİYE

Akit Gazetesinden; “ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız Gazetemiz Ankara Temsilcisi Yener Dönmez’e çok önemli açıklamalarda bulundu. Bakan Yıldız, Ortadoğu ülkelerinde savaş ve çatışmanın eksik olmamasının nedeni Dönmez’e açıkladı; “ Dünya enerjisinin yüzde 50’sinin bu bölgede bulunması. Biz enerji kalemimizi barışın bir gerekçesi olarak kullanmaya çalışıyoruz. Ama bunu savaş gerekçesi sayanlarında olduğunu biliyoruz. Başkalarının niyeti ne kadar önemliyse bizim duruşumuzun o kadar önemli olduğunun bilinmesi lazım. Bizim duruşumuz çok önemli. Biz enerjinin bir barış gerekçesi ve refah seviyesinin yükseltilmesi için kullanılması gerektiğine inanıyoruz.

ABD ve Avrupa, Afrika ve Ortadoğu’nun enerjisini yıllarca sömürdü. Bunun insanlığa mutluluk ve huzur getirmediği anlaşıyor. Ancak halen Suriye ve Libya gibi ülkeler üzerinden sömürme duygusunun sürdüğünü görüyoruz.”

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

Başbakan Erdoğan: "Nabucco için rüya proje deniliyor, gerçekleşmesi imkansız yorumları yapılıyor. BTC projesi için de aynı şeyler söylenmişti ama şimdi hep birlikte görüyoruz ki BTC başarı ile işletilmekte.

Enerji Bakanı Hilmi Güler'in açıklamasına göre, hat tam kapasiteyle çalışmaya başladığında Türkiye, yılda 250-300 milyon dolar civarında gelir elde edecek.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, Şahdeniz 2 Doğalgaz Anlaşması kapsamında, Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Petrol Boru Hattı'nın Türkiye bölümünü işleten **BOTAŞ International Limited'i (BIL) zarardan kurtaracak** önemli bir hamle yaptıklarını söyledi. Yıldız, BTC Boru Hattı'nın sahibi konumundaki İngiliz BP ve Statoil'in büyük hissedar olarak yer aldığı BTC Co.'nun, BIL'in ucuz doğalgaz temini ve geçmiş dönemden kaynaklanan 100 milyon dolar zararın karşılanması yönündeki talebini kabul ettiğini açıkladı.

Kemal ULUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

BTC'nin Türkiye'ye sağlayacağı avantajlar söylemi :

- BTC ile jeopolitik önemi artacak olan Türkiye, Avrasya enerji koridorunun da **kilit** ülkesi haline gelecek.
- Tanker trafiğinin azalması ile İstanbul ve Çanakkale boğazlarının yükü hafifleyecek.
- Ceyhan bir petrol limanı haline gelecek.
- Hattın tam kapasite çalışmasıyla Türkiye'nin petrolün nakli ve yüklenmesinden elde edeceği gelir 250 milyon doları bulacak.
- Hat sayesinde Hazar ham petrolü, Avrupa'ya Ortadoğu bölgesinden bağımsız alternatif bir kaynak sağlayarak, AB üyesi devletlerin kaynak ve güzergah çeşitlendirme hedefini gerçekleştirmelerine yardımcı olacak.
- Hat, Güney Kafkasya'yı ve Orta Asya'yı Türkiye'ye ve buradan Batı pazarlarına bağlayacak "Doğu-Batı Enerji Koridoru"nun başarıyla tamamlanmasında önemli mihenk taşı olacak.

Türkiye Avrasya enerji Koridorunda kilit ülke olabilir mi?

BTC Azeri petrollerini, Azerbaycan, Gürcistan ve Türkiye üzerinden Akdeniz'e taşımakta. Politikada 'kilit' olmanın anlamı daha çok kapama işlemi gereğidir. Yani tıpkı Ukrayna gibi, İran gibi yeri geldiğinde kilit vurma eylemi yapabilmektir. Türkiye BTC ile kime, niçin kilit vuracak? Hattın kapasitesi bellidir. Artı alternatifleri olan bir hattır. Burada kilit ülke olsa olsa Gürcistan olur ancak. Gürcistan üzerinde ABD hegemonyasının giderek zayıfladığı ve Rusya'nın baskısının giderek belirginleştiği bir süreçten geçiyoruz. Yani bir anlamda kilit Gürcistan'dan öte Rusya olmakta. Bir kez daha Rusya'ya bağımlılık durumu doğmaktadır.

BTC Boğazları rahatlatır mı? Evet, rahatlatır. Ancak gerçek bir rahatlama Samsun-Ceyhan Hattının tesisi ile olabilir.

BTC'nin ekonomik getirisine gelince, görülüyor ki durum tam bir fiyaskodur.

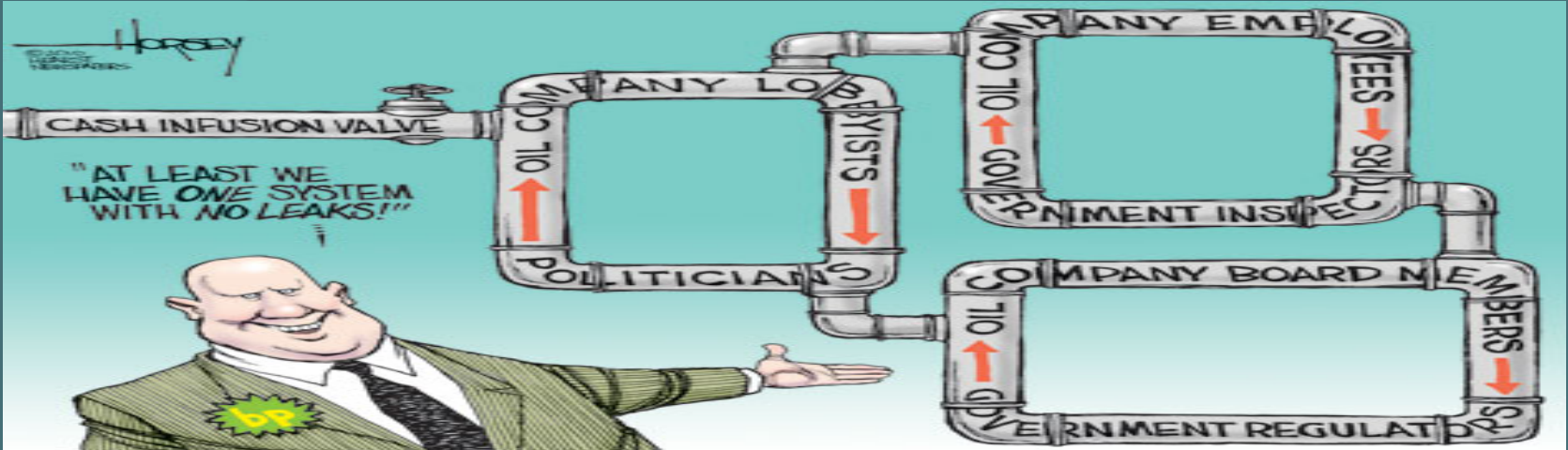
Zararın neresinden dönülürse kardır mantığına Türkiye fit olmaktadır.

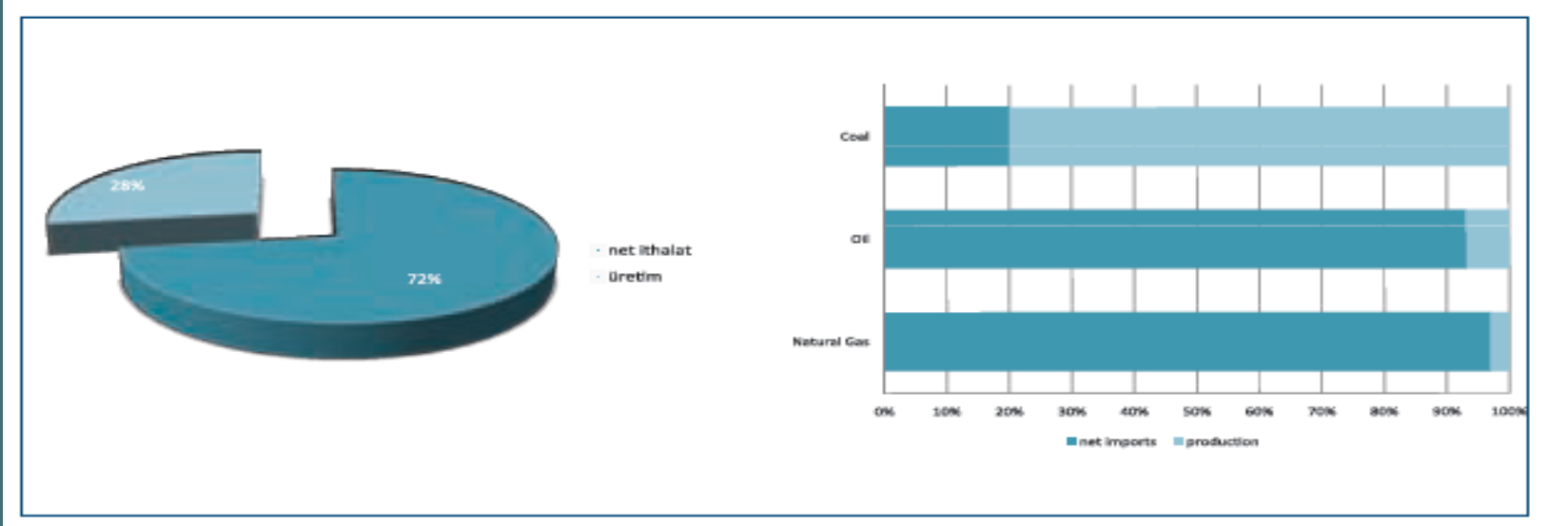
Evet, Hattın Türkiye'ye değilse bile AB'ye katkısı olacaktır. Belki biraz daha ucuz petrol temin edebileceklerdir. Ancak, petrol fiyatları öyle bir noktada seyretmektedir ki bu ucuzluk ta devede kulak kalacak konumdadır.

NABOCCO'nun geldiği nokta herkesçe bilinmektedir. Rusya ve İran faktörlerinin olduğu yerde bu proje hayal ürünü olmaktan öteye geçemez. Suriye konusunda soyunulan taşeronluk, Mısır ve Arap gazını ve olası hatları bir başka bahara ertelemiştir.

Dolayısıyla, "Enerji Terminali Türkiye" söylemi, içe dönük basit bir propaganda söyleminden öte geçememiştir.

Buraya kadar değindiklerimizden anlaşılacağı üzere Türkiye kendisi açısından doğru enerji politikaları kurgulayamamış, hayata geçirememiştir.

Bir kez daha hafıza tazeleyelim.

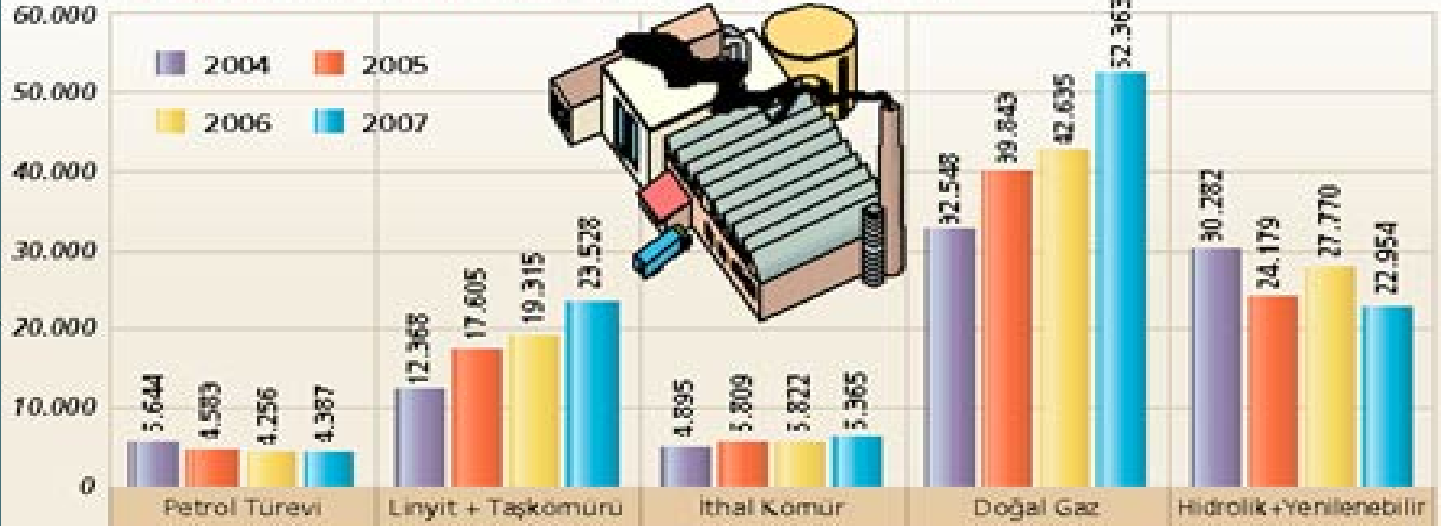
Hepimizin bildiği bir gerçeği bir kez de bu grafikler üzerinden görelim. Görüleceği üzere Türkiye tam anlamıyla enerji **bağımlısı** bir ülkedir.

Ellerimiz bağlıdır, zira kaynak olarak bağımlıyız

Ayaklarımız bağlıdır, zira kaynak ülke açısından bağımlıyız.

Gözlerimiz bağlıdır, zira siyasi politik olarak bağımlıyız.

Kaynakların kullanım oranları

Mevcut Hükümet en azından enerji konusunda bağlarımızı çözecek bir girişimde bulunmuş mudur?

Grafik bize hayır diyor.

Enerji-politik açıdan Türkiye elleri kolları bağlı bir ülke olmaktan çıkamamıştır.

Türkiye'nin Enerji Politik Yanlışları (Mala gallina, malum ovum!) :

Yanlış 1: Rusya'ya doğalgazda aşırı oranda bağımlılık sürdürülmektedir.

Yanlış 2: Batı Hattını özel sektör aracılığıyla tekrar Rusya'ya pas etmekle hem Rusya'nın eli daha da güçlendirilmiş, hem fiyatlar en azından aşağı çekilememiş, hem de arz riski ile ülke karşı karşıya bırakılmıştır.

Yanlış 3: Füze kalkanı gibi taşeronluk uygulamaları ile İran ile ilişkiler gerilmiş ve gaz arzı riske edilmiştir.

Yanlış 4: Yine taşeronluk uğruna Suriye ile ilişkiler bozulmuş ve Mısır boru hattı şimdiden kadük kılınmıştır.

Yanlış 5: Nükleer enerji, nükleer güç anlamına gelmemektedir. Bu eksik okuma ile bütün handikaplarına karşı nükleer güç sevdası ülkeyi bir miktar daha Rusya'ya bağlamıştır.

Yanlış 6: Enerji politikalarıyla sanayi ve tarım politikaları eşleştirilmemiş ve enerjinin etkin kullanımı konusunda hiçbir olumlu adım atılamamıştır. Hal böyle iken enerji verimliliği yasası kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur.

Yanlış 7: Yerli kaynak kullanımını beslemek adına çıkarılan YEK , elektromekanik yerli üretim ayağı olmadığından cari açığı beslemektedir.

Yanlış 77: Tüm enerji-politik çalışmaları piyasa masasında kotarılmıştır.

Türkiye için Enerji- Politik Doğrular :

Doğru 1: Bir şehir ihtiyaçların yoğunlaşması ve üretim araçlarının bölüştürülmesinden ibaret değildir. En baştan beri gerekli olan bir şey daha vardır: **adalet**. En çok ta Çöllolar'da hala cüruf altında yatanlar için..

Doğru 2: Bir latince deyiş; "Silent leges inter arma" der. Yani, savaş olduğunda adalet susar. Ham içeride hem dışarıda barış doğru politikanın ilk adımıdır.

Doğru 3: Enerjide, kapitalizm adına sınırsız tüketim insanı ve doğayı mahveder. Öncelikle tüketim ayağı enerji politikaları içinde ele alınmalıdır.

Doğru 4: Sadece enerji-politik için değil tüm politik kurgularda bilginin paylaşımı esastır. Bilgi halkla paylaşılmalıdır.

Doğru 5: Eğitime, sağlığa, bilgiye ulaşmak ne kadar haksa , suya, elektriğe, gaza ulaşmak ta o kadar haktır. En doğal insan hakları, piyasanın insafına terk edilemez.

Doğru 6: Piyasa anlayışı ile halktan yana, enerji politikaları üretmek olanaklı değildir. Başta NATO olmak üzere piyasanın iktisadi ve askeri aktörlerini barındıran enerji politikaları kan, gözyaşı ve yoksulluk getirir.

Doğru 7: Halka rağmen halk için politika yapılamaz.

Doğru 77: Gerçek enerji politikaları ancak: Üretenlerin yönetimde söz, yetki ve karar sahibi olduğu bir düzende , **sosyalizmde** gerçekleşebilir....

KÜRESEL ENERJİ POLİTİKALARI ve TÜRKİYE

TEŞEKKÜRLER
BAŞARILI BİR SEMPOZYUM
DİLEĞİYLE

Kemal UĞUSALER
TMMOB ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI
17 Kasım 2011 TMMOB 8. Enerji Sempozyumu

